ZEBRANIE Z RODZICAMI

KOMPLET SCENARIUSZY

DO NAUCZANIA ZAGADNIEŃ FINANSOWYCH
W SZKOŁACH PODSTAWOWYCH

Dla klas
4–8

Ministerstwo Finansów

FUNDUSZ EDUKACJI FINANSOWEJ

WARSZAWSKI INSTYTUT BANKOWOŚCI

Sfinansowano ze środków Funduszu Edukacji Finansowej, którego dysponentem jest Minister Finansów i Gospodarki. Realizatorem Zadania jest Fundacja Warszawski Instytut Bankowości.

Komplet scenariuszy został wydany w ramach Zadania „Materiały edukacyjne do nauczania zagadnień finansowych w klasach IV–VIII szkoły podstawowej" sfinansowanego ze środków Funduszu Edukacji Finansowej, którego dysponentem jest Minister Finansów i Gospodarki. Realizatorem Zadania jest Warszawski Instytut Bankowości.

Koordynator Zadania: Krzysztof Ostafiński (Warszawski Instytut Bankowości)

Koordynator merytoryczny Zadania: dr hab. Tomasz Rachwał, prof. UEK (Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie)

Autor wprowadzenia: dr hab. Tomasz Rachwał, prof. UEK (Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie)

Autorzy scenariuszy:
mgr Julia Garncarz (Niepubliczne Przedszkole Rekreacyjno-Sportowe „MAJA I GUCIO" w Krakowie) – scenariusz 1
dr hab. Anna Warchlewska (Uniwersytet Ekonomiczny w Poznaniu) – scenariusz 2
mgr Jakub Garncarz (Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie) – scenariusz 3
mgr Maria Kinga Orlicz (Świętokrzyskie Centrum Doskonalenia Nauczycieli w Kielcach) – scenariusz 4
mgr Marzanna Kostecka-Biskupska (Świętokrzyskie Centrum Doskonalenia Nauczycieli w Kielcach) – scenariusz 4

Recenzja merytoryczna:
dr Krzysztof Kil (Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie)
dr hab. Agnieszka Parkitna, prof. PWr (Politechnika Wrocławska)

Recenzja dydaktyczna:
mgr Anna Czarlińska-Wężyk (Regionalny Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli "WOM" w Katowicach)
dr Waldemar Lib (Uniwersytet Rzeszowski)

Redakcja językowa: Judyta Boczek

Skład: MGMEDIA Maciej Grabowski
Projekt okładki: MGMEDIA Maciej Grabowski
Zdjęcie na okładce: Monkey Business/Adobe Stock
Grafiki i ilustracje: Adobe Stock

Wydawca: Warszawski Instytut Bankowości

Adres wydawcy: ul. Kruczkowskiego 8; 00-380 Warszawa

ISBN: 978-83-979917-5-0
ISBN: 978-83-979868-1-7 (całość kolekcji)

Wydanie: pierwsze

Rok wydania: 2026

WSTĘP

Współpraca szkoły z rodzicami i opiekunami to fundament skutecznego wychowania, w którym wysiłki edukacyjne zyskują siłę dzięki wzajemnemu zrozumieniu i wsparciu. Jako wychowawcy, pełniący niejako funkcję pomostu łączącego placówkę z domem, macie Państwo wyjątkową okazję do budowania szczególnego partnerstwa z rodzicami i opiekunami Waszych uczniów, wzmacniającego rozwój dzieci na wielu płaszczyznach. Jest to ważne zwłaszcza w zakresie edukacji finansowej, gdzie decyzje podejmowane w domu – od zarządzania kieszonkowym po rozmowy o wartości pracy i wynagrodzeniu za nią – mają kluczowy wpływ na postawę dziecka wobec pieniędzy.

Przygotowany przez nas pakiet scenariuszy zebrań z rodzicami i opiekunami (tzw. wywiadówek), inspirowany przekazem wychowania ekonomicznego wg Janusza Korczaka, zachęca do dialogu, który łączy szkolne lekcje z domowymi dobrymi praktykami w zakresie edukacji finansowej. Dzięki temu szkoła i dom mogą współgrać w rozwoju inteligencji finansowej dzieci i budować efekt synergii – lekcje wyposażą uczniów w wiedzę ekonomiczno-finansową i związane z nią umiejętności, a rodzice będą wspierać jej praktyczne zastosowanie w codziennym życiu. Bez tej harmonii wychowanie ekonomiczne traci grunt, ponieważ sprzeczne komunikaty z domu i szkoły mogą zasiać w uczniach ziarno niepewności. Tylko wspólny wysiłek nauczycieli oraz rodziców zbuduje spójne postawy, które pomogą dzieciom w przyszłości podejmować mądre decyzje finansowe.

Scenariusze proponowane w pakiecie otwierają przestrzeń do wspólnych refleksji nad wyzwaniami finansowymi w życiu całej rodziny: Jak uczyć dziecko podziału zasobów między wydatki, oszczędności a pomoc i sprawianie przyjemności innym? Jak uniknąć impulsywnych pokus zakupowych? Jak wprowadzać nastolatka w świat emocji związanych z pieniędzmi i zbudować jego odpowiedzialność finansową bez presji? Dzięki dyskusjom na zebraniu na tematy związane z inteligencją finansową, planowaniem budżetu bez stresu czy z zasadami mądrego oszczędzania i inwestowania, rodzice zyskują praktyczne wskazówki, które harmonizują ze szkolnymi treściami kształcenia. Zebrania z rodzicami zostały tak zaprojektowane, aby nie tylko przekazywać informacje rodzicom, ale też inspirować ich do zmian w domu – prowadzenia otwartych rozmów na temat finansów, gdyż takie rozmowy właśnie mogą wzmocnić u dzieci umiejętność dokonywania świadomych finansowych wyborów.

Każdy scenariusz zawiera prezentację multimedialną i kartę pracy z zadaniami ułatwiającymi przeprowadzenie angażujących zebrań. Dzięki nim stworzycie Państwo atmosferę wzajemnego szacunku i wymiany doświadczeń, a rodzice staną się aktywnymi uczestnikami edukacji finansowej swoich dzieci.

Zapraszamy Państwa zatem do korzystania z naszego pakietu – niech stanie się on katalizatorem dla rodzinnych inicjatyw, które pomogą dzieciom rosnąć w świecie pełnym odpowiedzialnych decyzji ekonomicznych i stabilnych perspektyw finansowych.

dr hab. **Tomasz Rachwał**, prof. UEK
Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie

Sfinansowano ze środków Funduszu Edukacji Finansowej,
którego dysponentem jest Minister Finansów i Gospodarki.
Realizatorem Zadania jest Fundacja Warszawski Instytut Bankowości.

WOP: wydaj, oszczędź, podziel się – o pieniądzach w wychowaniu dziecka. 5
Julia Garncarz

ABC budowania inteligencji finansowej dziecka 11
Anna Warchlewska

Edukacja finansowa zaczyna się w domu – wprowadź dziecko w świat pieniędzy mądrze i bez stresu 18
Jakub Garncarz

Jak nauczyć nastolatka odpowiedzialności finansowej w świecie pokus i emocji? 23
Maria Kinga Orlicz, Marzanna Kostecka-Biskupska

Ministerstwo Finansów
FUNDUSZ EDUKACJI FINANSOWEJ
WARSZAWSKI INSTYTUT BANKOWOŚCI

Sfinansowano ze środków Funduszu Edukacji Finansowej, którego dysponentem jest Minister Finansów i Gospodarki. Realizatorem Zadania jest Fundacja Warszawski Instytut Bankowości.

TEMAT LEKCJI

WOP: WYDAJ, OSZCZĘDŹ, PODZIEL SIĘ O PIENIĄDZACH W WYCHOWANIU DZIECKA

SCENARIUSZ DLA
SZKOŁA PODSTAWOWA

PRZEDMIOT
ZEBRANIE Z RODZICAMI

AUTOR
JULIA GARNCARZ

CZAS TRWANIA
45 MIN

KLASA
IV–V

CELE KSZTAŁCENIA	Rodzic/opiekun: ▪ wskazuje znaczenie rozmów o pieniądzach w rodzinie; ▪ opisuje wartości towarzyszące edukacji finansowej dzieci (odpowiedzialność, empatia, samodzielność); ▪ uzasadnia potrzebę angażowania dzieci w każdym wieku w decyzje finansowe; ▪ komentuje własne doświadczenia związane z kieszonkowym i wydatkami dzieci.
METODY KSZTAŁCENIA	wykład z prezentacją multimedialną; objaśnianie lub wyjaśnianie; ćwiczenia praktyczne
FORMY PRACY	praca indywidualna
ŚRODKI DYDAKTYCZNE	karteczki przygotowane ze slajdów nr 22–24 prezentacji; pojemnik do losowania karteczek; karty pracy; kartki; długopisy; marker; magnesy
WYPOSAŻENIE TECHNICZNE	komputer z dostępem do internetu; rzutnik lub tablica multimedialna; flipchart

1. Nawiązanie (5 min)
2. Wyjaśnienie metody trzech słoików (15 min)
3. Jak podzielić pieniądze między słoiki? (5min)
4. Oszczędzanie – wersja zaawansowana (5 min)
5. Dziecięce pieniądze w praktyce (12 min)
6. Podsumowanie (3 min)

Sfinansowano ze środków Funduszu Edukacji Finansowej, którego dysponentem jest Minister Finansów i Gospodarki. Realizatorem Zadania jest Fundacja Warszawski Instytut Bankowości.

Uwaga! Ten scenariusz jest powiązany ze scenariuszem na zajęcia z wychowawcą pt. „Trzy skarbonki, jeden cel, czyli jak nie wydać wszystkiego od razu". Zaleca się, aby scenariusz na zajęcia z wychowawcą przeprowadzić po spotkaniu z rodzicami i opiekunami przeprowadzonym wg niniejszego scenariusza.

1. Nawiązanie

5 min

Spotkanie rozpocznij od wyświetlenia trzech fragmentów z książki „Bankructwo Małego Dżeka" autorstwa Janusza Korczaka (slajdy nr 2–4). Poproś, aby rodzice i opiekunowie zapoznali się z nimi, a następnie wprowadź ich w temat spotkania. Zacznij od tego, że w książce dzieci boleśnie odkrywają, iż bez pieniędzy wiele marzeń jest poza ich zasięgiem. Chcą rozwijać swoje pasje – grać, malować, kolekcjonować przyrodnicze skarby – a jednak brak drobnych środków nie pozwala im zrobić pierwszego kroku. Nasze dzieci również potrzebują pieniędzy, choć na inne cele niż my, dorośli. Z powieści Korczaka płynie ważne przesłanie: aby dzieci mogły rozwijać swoje zainteresowania, potrzebują choćby niewielkich środków finansowych. Posłużyć im mogą one nie tylko do spełniania własnych marzeń, lecz także do zauważania i wspierania innych. Drobne kieszonkowe pozwala dzieciom uczyć się planowania; rozpoznawać, co jest naprawdę ważne oraz ćwiczyć cierpliwość w odkładaniu środków na większe marzenie. Jednocześnie bez wsparcia dorosłych i jasnych zasad pieniądze łatwo „uciekają" na drobne, impulsywne zakupy. Jednak istnieje prosta i bardzo skuteczna metoda, która pomaga dzieciom uczyć się zarządzania pieniędzmi, a którą Ty dzisiaj przedstawisz. Jest to tzw. metoda trzech słoików. Jej zaletą jest to, że jest zrozumiała nawet dla najmłodszych i można ją łatwo wdrożyć w codziennym życiu rodzinnym.

Rozdaj rodzicom i opiekunom kartki i długopisy do notowania.

2. Wyjaśnienie metody trzech słoików

15 min

Najpierw zadaj pytania wprowadzające ze slajdu nr 5 prezentacji. Następnie wyjaśnij rodzicom, że za pomocą metody trzech słoików dzieci nauczą się, aby nie traktować jednakowo wszystkich pieniędzy niezależnie od tego, czy dostają regularne kieszonkowe, czy też okazjonalne środki (np. w formie prezentów). Trzy słoiki to kategorie – „wydaję", „oszczędzam", „dzielę się" – wg których dzieci mogą dzielić swoje środki finansowe.

Omów „zadania" każdego słoika (pomogą Ci w tym slajdy nr 6–12):

1. **Wydaję** – to słoik na bieżące potrzeby i przyjemności. Dziecko może przeznaczyć te środki na drobne zakupy: słodycze, bilet do kina lub niewielką zabawkę. Ważne, by samo decydowało, na co je przeznaczy. W ten sposób uczy się kontrolować spontaniczne wydatki, a jednocześnie ma poczucie sprawczości.

2. **Oszczędzam** – ten słoik służy do gromadzenia pieniędzy na większe cele: droższe rzeczy, które wymagają czasu i systematycznego odkładania, np. wymarzoną grę, zestaw klocków, rolki czy rower. Dziecko uczy się dzięki niemu cierpliwości, planowania i tego, że większe marzenia można zrealizować, jeśli jest się konsekwentnym. Dziecko może obserwować, jak z każdym dniem oszczędności rosną i jak zbliża się do spełnienia swojego marzenia. Taki sposób oszczędzania daje ogromną satysfakcję, kiedy uda się uzbierać potrzebną kwotę.

3. **Dzielę się** – to słoik przeznaczony na dzielenie się z innymi, np. wsparcie akcji charytatywnej, schroniska dla zwierząt, zakup prezentu dla bliskiej osoby czy pomoc koledze/koleżance. Dziecko, które regularnie przeznacza część swoich środków na pomaganie, uczy się empatii, dostrzegania potrzeb innych i zyskuje poczucie, że również ono może zmieniać świat na lepsze – choćby w małej skali.

Ministerstwo Finansów | Fundusz Edukacji Finansowej | Warszawski Instytut Bankowości

Sfinansowano ze środków Funduszu Edukacji Finansowej, którego dysponentem jest Minister Finansów i Gospodarki. Realizatorem Zadania jest Fundacja Warszawski Instytut Bankowości.

Doradź rodzicom i opiekunom, że najlepiej jest, gdy dzieci mają trzy słoiki różnej wielkości; największy słoik będzie służyć temu celowi, na który dzieci chcą przeznaczać największą część swoich pieniędzy. Jeśli zdarzy się, że dziecko podzieli swoje pieniądze po równo między wszystkie słoiki, warto zaproponować inne rozwiązanie: najmniejszy słoik przeznaczyć na bieżące wydatki, ponieważ najczęściej będzie on opróżniany, średni na dzielenie się, a największy na oszczędności, ponieważ odkładamy tam środki na większe cele. Zachęć rodziców i opiekunów, aby wspierali dzieci w takich próbach i razem z nimi omawiali, jak najlepiej gospodarować swoimi pieniędzmi. Zwróć uwagę, że metoda trzech słoików nie narzuca sztywnego schematu. Można ją dostosować do indywidualnych potrzeb dziecka, wieku, poziomu samodzielności, a także źródeł i częstotliwości otrzymywania pieniędzy. Zachęć dorosłych, by wraz z dziećmi wspólnie ustalili, jak będą dzielone otrzymywane środki. Można przyjąć różne podejścia, opisane na slajdzie nr 13 prezentacji. Podkreśl, że żadna z tych metod nie jest lepsza od innych, a najważniejsze jest, aby wspólnie z dzieckiem rozmawiać o powodach takiego podziału, wspierać właściwe decyzje i zachęcać do odpowiedzialnego gospodarowania pieniędzmi. Warto również, by bez względu na zastosowany model zawsze jakaś część, nawet drobna, trafiała do słoików „oszczędzam" oraz „dzielę się". Dzięki temu dzieci będą uczyć się systematyczności oraz empatii.

3. Jak podzielić pieniądze między słoiki? 5 min

Wytłumacz zebranym, że przeprowadzicie teraz ćwiczenia, które pomogą im w domu przełożyć dzieciom teorię na praktykę. Dodaj, że takie ćwiczenie uczniowie mogą wykonać podczas zajęć z wychowawcą. Na początku narysuj na tablicy trzy słoiki i podpisz je wyraźnie: „wydaję", „oszczędzam", „dzielę się". Następnie poproś rodziców i opiekunów, aby wylosowali jedną (lub dwie) przygotowane wcześniej karteczki z przykładowym sposobem wykorzystania pieniędzy. Po wylosowaniu karteczek rodzice powinni przemyśleć, do którego ze słoików najlepiej pasuje dany przykład, a następnie przypiąć karteczki na odpowiedni słoik na tablicy. Kiedy wszystkie przykłady znajdą się już na tablicy, wyjaśnij rodzicom, że w taki sam sposób mogą rozmawiać z dziećmi o tym, co najlepiej nadaje się do poszczególnych słoików.

4. Oszczędzanie – wersja zaawansowana 5 min

Zachęć rodziców do spojrzenia na oszczędzanie przez dzieci w sposób bardziej angażujący i motywujący oraz zaproponuj rozszerzoną wersję słoika „oszczędzam", która może skutecznie zwiększyć motywację dziecka do regularnego odkładania pieniędzy i pomóc mu zrozumieć, na czym polega wartość pieniądza w czasie (możesz wykorzystać slajdy nr 14–16). Zaproponuj, aby rodzice rozważyli wprowadzenie systemu promującego oszczędzanie, np. przez założenie dzieciom konta oszczędnościowego, które w praktyczny sposób pokazuje działanie oprocentowania. Na podstawie slajdów nr 17 i 18 przedstaw dwa sposoby na taki system. Rozpocznij dyskusję, zadając pytanie: *Czy ktoś z Państwa stosuje system zachęcający dziecko do oszczędzania?*. Zachęć rodziców i opiekunów do podzielenia się doświadczeniami, zarówno tymi, które się sprawdziły, jak i tymi, które nie zadziałały. Celem dyskusji jest zachęcenie rodziców do refleksji nad tym, jak mogą wspierać w domu budowanie nawyków oszczędzania nie tylko za pomocą metody trzech słoików, ale także dzięki tworzeniu przestrzeni do nauki długoterminowego myślenia o pieniądzach i nagradzania cierpliwości (możesz wykorzystać slajdy nr 19–20).

5. Dziecięce pieniądze w praktyce 12 min

Podkreśl, że dla edukacji finansowej dzieci bardzo ważna jest regularność w przekazywaniu im kieszonkowego. Poproś, aby rodzice dbali o to, by dzieci otrzymywały umówioną sumę zawsze w ustalonym terminie, na przykład w każdy poniedziałek rano. Dzieci, podobnie jak dorośli, mogą czuć się sfrustrowane, jeśli będą musiały się upominać o kieszonkowe. Regularność wpłat będzie przez nie traktowana jako wyraz szacunku i zaufania, a także będzie stanowić naukę systematyczności. Porównaj to do sytuacji, w której to rodzice i opiekunowie nie dostaliby wypłaty na czas. Czyż nie byłoby to dla nich źródłem stresu i frustracji?

Sfinansowano ze środków Funduszu Edukacji Finansowej, którego dysponentem jest Minister Finansów i Gospodarki. Realizatorem Zadania jest Fundacja Warszawski Instytut Bankowości.

Zaproś uczestników spotkania do rozmowy o tym, jak poszczególne dzieci gospodarują pieniędzmi. Na co najczęściej dzieci wydają swoje kieszonkowe? Czy są to wydatki codzienne, impulsywne, czy może celowe oszczędzanie na większy zakup? Czy dzieci mają już swoje cele finansowe? Jak długo są w stanie odkładać, by je zrealizować? Celem tej rozmowy jest spojrzenie na zwyczaje dziecka na tle rówieśników, czasem bowiem może się okazać, że nasze dziecko jest bardziej (lub mniej) oszczędne, niż się nam wydaje. Wspólnie możecie się zastanowić, jakie postawy warto wzmocnić, a nad którymi trzeba popracować. Czy nad umiejętnością odkładania pieniędzy? A może nad gotowością do dzielenia się z innymi? Rozszerzając temat, zachęć do wspólnego zastanowienia się również nad tym, jak reagujemy, kiedy dziecku brakuje niewielkiej sumy do wymarzonego zakupu, np. 20 zł do kupienia rolek czy gry. Zapytaj rodziców i opiekunów, czy od razu pomagają i dokładają brakującą kwotę, czy raczej każą dziecku poczekać do kolejnego kieszonkowego, aby samodzielnie zebrało całość. Jakie widzą plusy każdego z tych podejść? Ważnym aspektem jest też kwestia dobroczynności. Zapytaj rodziców i opiekunów o to, co sądzą o takim pomyśle, aby wspólnie z dzieckiem wspierać wybrane przez nie cele dobroczynne, np. za pomocą podwojenia kwoty, którą dziecko postanowi przeznaczyć na zakup karmy dla psów do schroniska. Przykład: Dziecko przeznacza 20 zł ze swojego słoika „dzielę się", a rodzic dokłada drugie 20 zł i razem wpłacają 40 zł. Dzięki temu dziecko widzi, że rodzice w pełni akceptują i pochwalają jego wybory, które dodatkowo mają większy realny efekt, co wzmacnia jego wrażliwość i zaangażowanie społeczne. Zapytaj, czy rodzice i opiekunowie uważają, że to dobry kierunek. Przedstaw im do dyskusji scenkę ze slajdu nr 21, po czym zadaj pytanie: *Jaką decyzję podjęlibyście na miejscu rodziców Jacka – pozostać przy regule czy zrobić wyjątek?* Moderuj dyskusję, zadając kolejne pytania: *Czy trzymanie się sztywnych zasad podziału pieniędzy zawsze ma sens?, W jakich sytuacjach wyjątek od reguły jest wychowawczo uzasadniony?, Czy robienie wyjątków sprzyja elastyczności, czy może uczy dzieci naginania zasad dla własnych potrzeb, na przykład gdy nagle pojawi się coś do kupienia: bilet do kina albo napój o nowym smaku?, Jak znaleźć równowagę między konsekwencją a elastycznością i umiejętnością reagowania na ważne potrzeby dziecka?*. Celem tej rozmowy jest wymiana doświadczeń między rodzicami i opiekunami, a także zastanowienie się nad tym, jak zasady finansowe wpływają na rozwój samodzielności i odpowiedzialności u dzieci.

6. Podsumowanie

3 min

Podsumuj spotkanie. Podziękuj rodzicom za aktywny udział i wymianę doświadczeń. Podkreśl, że metoda trzech słoików to proste, a jednocześnie skuteczne narzędzie wspierające rozwój odpowiedzialności finansowej, samodzielności i empatii u dzieci. Zaznacz, że każda rodzina może ją dowolnie dopasować do własnych potrzeb i możliwości, nie ma jednej poprawnej wersji. Możesz skorzystać z przygotowanych pytań testowych (załącznik nr 1) na dwa sposoby: rozdać je podczas zebrania z rodzicami jako krótkie utrwalenie zagadnień poruszanych w trakcie spotkania lub zaproponować rodzicom i opiekunom wykonanie testu w domu wspólnie z dziećmi. Ten drugi sposób zastosuj wtedy, gdy zamierzasz przeprowadzić lekcję z dziećmi o tej metodzie (możesz w tym celu wykorzystać scenariusz na zajęcia z wychowawcą pt. „Trzy skarbonki, jeden cel, czyli jak nie wydać wszystkiego od razu").

Możesz także rozdać rodzicom i opiekunom kartę pracy z zadaniami do wykonania w domu wspólnie z dzieckiem (załącznik nr 2) i zachęcić do ich zrobienia. Podkreśl, że test ma charakter utrwalający, nie jest oceną, a wraz z zadaniami z karty pracy ma służyć rozmowie z dzieckiem oraz wspólnemu ustaleniu zasad stosowania omawianej metody w domu. Zadeklaruj gotowość do pomocy w razie pojawienia się pytań.

Poprawne odpowiedzi do pytań testowych: 1-a, 2-c, 3-d, 4-d, 5-a, 6-a, 7-d, 8-c, 9-c, 10-d.

Ministerstwo Finansów | Fundusz Edukacji Finansowej | Warszawski Instytut Bankowości

Sfinansowano ze środków Funduszu Edukacji Finansowej, którego dysponentem jest Minister Finansów i Gospodarki. Realizatorem Zadania jest Fundacja Warszawski Instytut Bankowości.

Załącznik nr 1. Pytania testowe

01. Jaki był cel spotkania o metodzie trzech słoików?

a nauka zarządzania pieniędzmi
b nauka szybkiego wydawania pieniędzy
c nauka ozdabiania przedmiotów
d nauka robienia zakupów

02. Dlaczego warto podpisywać słoiki?

a Żeby były ładniejsze.
b Żeby nauczyciel mógł je ocenić.
c Żeby wiedzieć, który służy do jakiego celu.
d Żeby nie pomylić ich z innymi rzeczami.

03. Które wydatki najlepiej pasują do słoika „wydaję"?

a zakup prezentu dla koleżanki
b wpłata na zbiórkę charytatywną
c kupno wymarzonego roweru
d kupno słodyczy lub biletu do kina

04. Czego uczy słoik „oszczędzam"?

a kupowania wszystkiego od razu
b spontaniczności w kupowaniu
c unikania wydatków
d cierpliwości i planowania

05. Jakie uczucia rozwija słoik „dzielę się"?

a empatię i współczucie
b złość i irytację
c zazdrość i smutek
d gniew i żal

06. Dlaczego warto, żeby największy słoik służył do oszczędzania?

a Ponieważ zbieramy w nim największe kwoty, które najrzadziej wydajemy.
b Ponieważ przez większość czasu jest pusty.
c Ponieważ często z niego wydajemy.
d Ponieważ jest najładniejszy.

07. Jak dzielimy pieniądze według metody trzech słoików?

a Zawsze dzielimy je na równe części.
b Najpierw zapełniamy największy słoik, a dopiero potem drugi i po nim – trzeci.
c Tak jak na początku zdecydują rodzice lub opiekunowie.
d Na podstawie decyzji podjętej samodzielnie przez dzieci w porozumieniu z rodzicami.

08. W którym słoiku lub słoikach ilość pieniędzy może pozostać bez zmian nawet bez dodatkowych wpłat?

a w słoikach „wydaję" i „oszczędzam"
b tylko w słoiku „wydaję"
c tylko w słoiku „oszczędzam"
d we wszystkich trzech słoikach

09. Kiedy warto przeznaczyć część swoich pieniędzy na pomoc innym?

a Wyłącznie wtedy, kiedy są wyjątkowe okazje, takie jak urodziny.
b Jedynie wtedy, gdy nadchodzą święta.
c Kiedy czujemy taką potrzebę i mamy taką możliwość.
d W ogóle nie powinniśmy się dzielić pieniędzmi.

10. Co oznacza odpowiedzialne zarządzanie pieniędzmi?

a Przeznaczanie ich wszystkich tylko na jeden cel.
b Wydawanie ich na to, czego najbardziej się chce w danej chwili.
c Chowanie pieniędzy głęboko do szuflady w biurku.
d Wcześniejsze planowanie oszczędności oraz wydatków.

Sfinansowano ze środków Funduszu Edukacji Finansowej, którego dysponentem jest Minister Finansów i Gospodarki. Realizatorem Zadania jest Fundacja Warszawski Instytut Bankowości.

Załącznik nr 2. Karta pracy

1. Podejmowanie decyzji

Przeczytajcie opisy słoików, a następnie wykonajcie polecenie.

- „Wydaję" – tu wkładamy pieniądze na bieżące potrzeby i drobne przyjemności. Właściciel słoika samodzielnie decyduje, na co przeznaczy te pieniądze w najbliższym czasie.
- „Oszczędzam" – do tego słoika odkładamy pieniądze na większy, wymarzony cel, którego zakup wymaga cierpliwości i planowania.
- „Dzielę się" – to słoik na wsparcie innych, prezenty czy działania dobroczynne, które uczą empatii i troski o inne osoby.

Rodzicu! Pamiętaj o regularnych wypłatach kieszonkowego.

Zastanówcie się wspólnie, jaką część pieniędzy dziecko będzie regularnie odkładać do każdego słoika. Wpiszcie poniżej ustalone proporcje.

- „Wydaję": .....
- „Oszczędzam": .....
- „Dzielę się": .....

Inne pomysły: .....

2. Zasady przeznaczania dodatkowych pieniędzy

Wspólnie z dzieckiem zdecydujcie, co stanie się w sytuacji, gdy dziecko otrzyma pieniądze z innych źródeł (np. jako prezent, nagrodę, wynagrodzenie za drobne prace).

Wybierzcie i podkreślcie ustaloną wspólnie z dzieckiem zasadę.

A. Zawsze trzymamy się ustalonych proporcji.

B. Dziecko może dzielić te pieniądze według własnych potrzeb i celów.

3. Dodatkowa forma oszczędzania

Czy oprócz metody trzech słoików dziecko mogłoby otrzymać inną propozycję oszczędzania? Jeżeli tak, podkreślcie propozycję ustaloną z dzieckiem lub dopiszcie własny pomysł.

A. konto oszczędnościowe w banku

B. „domowe konto oszczędnościowe"

Inne pomysły: .....

4. Wsparcie w działaniach dobroczynnych

Czy chcecie dodatkowo wspierać dziecko w pomaganiu?

Zdecydujcie, jak chcecie wspierać dziecko w pomaganiu innym. Wybierzcie i podkreślcie zasadę lub zasady, które ustalicie z dzieckiem, oraz dopiszcie inny pomysł, jeśli macie.

A. Tak – wesprzemy dziecko finansowo, wpłacając dodatkowe środki.

B. Tak – będziemy pomagać dziecku wybierać cele i działania.

C. Nie – dziecko będzie działać samodzielnie w tej sferze.

Inne pomysły: .....

Ministerstwo Finansów | Fundusz Edukacji Finansowej | Warszawski Instytut Bankowości

Sfinansowano ze środków Funduszu Edukacji Finansowej, którego dysponentem jest Minister Finansów i Gospodarki. Realizatorem Zadania jest Fundacja Warszawski Instytut Bankowości.

TEMAT LEKCJI

ABC BUDOWANIA INTELIGENCJI FINANSOWEJ DZIECKA

SCENARIUSZ DLA	PRZEDMIOT	AUTOR	CZAS TRWANIA	KLASA
SZKOŁA PODSTAWOWA	ZEBRANIE Z RODZICAMI	ANNA WARCHLEWSKA	45 MIN	IV–VIII

CELE KSZTAŁCENIA	Rodzic/opiekun: ▪ wyjaśnia, że inteligencja finansowa to nie tylko wiedza o pieniądzach, ale także planowanie i odporność na presję; ▪ analizuje codzienne sytuacje finansowe i ich wpływ na relacje z otoczeniem; ▪ podaje przykłady prostych form lokowania oszczędności; ▪ jest świadomy znaczenia edukacji finansowej od najmłodszych lat.
METODY KSZTAŁCENIA	miniwykład z prezentacją; dyskusja kierowana; analiza spotu reklamowego; drzewo decyzyjne
FORMY PRACY	praca indywidualna; praca grupowa
ŚRODKI DYDAKTYCZNE	prezentacja multimedialna; karty pracy; dowolna reklama skierowana do dzieci lub młodzieży; wydruki slajdów nr 11 i 12 (dla każdego rodzica/opiekuna)
WYPOSAŻENIE TECHNICZNE	komputer z dostępem do internetu; rzutnik lub tablica multimedialna albo flipchart i flamastry

1. Nawiązanie – dyskusja o wydatkowaniu pieniędzy, kieszonkowe (5 min)
2. Miniwykład – co to jest inteligencja finansowa (10 min)
3. Praca na przykładach – analiza spotu reklamowego (10 min)
4. Praca na przykładach – tworzenie drzewa decyzyjnego (10 min)
5. Przekazanie rodzicom wskazówek do wykorzystania w domu (5 min)
6. Podsumowanie (5 min)

Sfinansowano ze środków Funduszu Edukacji Finansowej, którego dysponentem jest Minister Finansów i Gospodarki. Realizatorem Zadania jest Fundacja Warszawski Instytut Bankowości.

1. Nawiązanie – dyskusja o wydatkowaniu pieniędzy, kieszonkowe

5 min

Rozpocznij zebranie z rodzicami od informacji związanych z finansami klasy (składki, wycieczka itp.). Opowiedz o tym, jak uczniowie radzą sobie z finansami klasowymi. Czy pamiętają o składkach i przynoszą je do skarbnika, na co wydają pieniądze. W młodszych klasach możesz nawiązać też do tego, że to rodzice w większości wypadków zajmują się wydatkami klasowymi. Zapytaj, czy poza szkołą też o wszystkim decydują mama i tata. Włącz prezentację multimedialną i wprowadź rodziców w temat spotkania. Na początku nawiąż do raportu branżowego, z którego wynika, że zdaniem nastolatków to mama jest najlepszym influencerem finansowym (slajd nr 2). Zadaj kilka pytań otwierających dyskusję, np.: *Na co najczęściej dzieci wydają pieniądze?*, *Co skłoni dziecko do oszczędzania?*. By uniknąć dyskomfortu rozmów o finansach, na samym początku zebrania z rodzicami możesz też przeprowadzić krótką ankietę online za pomocą takich narzędzi, jak Kahoot! czy Google Forms. Pamiętaj, by wcześniej przygotować pytania i wprowadzić je do aplikacji. Wyświetl rodzicom link do ankiety lub prześlij go poprzez grupowy komunikator.

2. Miniwykład – co to jest inteligencja finansowa

10 min

Wyświetl slajd nr 3, a następnie wyjaśnij rodzicom i opiekunom, czym jest inteligencja finansowa oraz jak ją budować. Przedstaw też podstawowe pojęcia związane z budowaniem inteligencji finansowej, takie jak oszczędzanie, planowanie, świadome decyzje, koszt alternatywny (slajdy nr 4 i 5). Zwróć szczególną uwagę na potrzeby finansowe i zachcianki.

Następnie odwołaj się do publikacji, które w przystępny sposób przekazują rodzicom cenne wskazówki na temat wprowadzania dzieci w świat finansów i ekonomii. Przykładem mogą być książki Roberta T. Kiyosakiego (np. „Mądre bogate dziecko" – slajd nr 6), w których autor podkreśla, że inteligencja finansowa to nie tylko oszczędzanie i przemyślane wydawanie pieniędzy, ale też, a nawet – przede wszystkim umiejętność odróżniania aktywów od pasywów oraz świadomego pomnażania zasobów, niezależnie od tego, ile się ich posiada. Idea aktywów i pasywów wg R. Kiyosakiego opisana jest na slajdzie nr 7. Zauważ, że Kiyosaki zachęca rodziców, aby już od najmłodszych lat wprowadzali dzieci w świat finansów poprzez praktyczne doświadczenia: małe inwestycje (np. pomnażanie części kieszonkowego zamiast natychmiastowego wydawania go na słodycze), planowanie wydatków na określony cel, prowadzenie symbolicznego „domowego biznesu", analizę skutków finansowych własnych decyzji. Kiyosaki krytycznie odnosi się do oszczędzania dla samego gromadzenia – podkreśla, że pieniądze powinny być „wprawiane w ruch", aby przynosiły kolejne zyski. Zwraca również uwagę na dylemat rodziców: dawać czy nie dawać kieszonkowego – i wskazuje, że kluczowe jest, by kieszonkowe było narzędziem edukacyjnym, a nie tylko „dodatkowym źródłem kieszonkowych wydatków".

Innym przykładem książki, do którego możesz się odwołać, jest „Bankructwo małego Dżeka" autorstwa Janusza Korczaka (slajd nr 8). W książce tej pokazane jest, że dziecko uczy się gospodarowania pieniędzmi przede wszystkim w trakcie posługiwania się nimi – gdy podejmuje różne próby i samodzielne decyzje, a także popełnia błędy tak jak główny bohater, Dżek Fulton. Historia Dżeka uświadamia dzieciom, że decyzje finansowe mogą prowadzić do „bankructwa", warto więc, by dzieci miały okazję poznania konsekwencji swoich działań i zrozumienia wartości odpowiedzialności za nie. Jednak należy pamiętać, że dzieci pozostawione same sobie łatwo się gubią i mogą podejmować zbyt śmiałe decyzje. Dlatego rola dorosłych powinna polegać na mądrym towarzyszeniu: nie na wyręczaniu, lecz wspieraniu dzieci, zadawaniu pytań skłaniających do refleksji (np. *Na co chcesz wydać?*, *Czy warto tyle zapłacić?*, *Czy nie lepiej oszczędzić trochę pieniędzy?*), by dziecko mogło stopniowo rozwijać swoją inteligencję finansową.

Przypomnij rodzicom i opiekunom, że pieniądz nigdy nie powinien być ważniejszy od uczciwości, relacji i wzajemnego zaufania, dlatego warto rozmawiać z dziećmi również o etyce w gospodarowaniu – od handlu po zabawę.

Ministerstwo Finansów | Fundusz Edukacji Finansowej | Warszawski Instytut Bankowości

Sfinansowano ze środków Funduszu Edukacji Finansowej, którego dysponentem jest Minister Finansów i Gospodarki. Realizatorem Zadania jest Fundacja Warszawski Instytut Bankowości.

Na koniec tej części zebrania z rodzicami podaj też proste przykłady z życia, które pokazują różnice między aktywami a pasywami rozumianymi wg Kiyosakiego. Przykładowo aktywa to książka rozwijająca wiedzę czy rower do dojazdu do pracy i zarabiania, drobne oszczędności na inwestycję. Pasywa to np. słodycze, impulsywne zakupy, gadżety. Zwróć jednak uwagę, że to nie są aktywa i pasywa w rozumieniu stosowanym w rachunkowości.

3. Praca na przykładach – analiza spotu reklamowego

10 min

Przejdź do praktycznych przykładów. Rozpocznij od projekcji krótkiego spotu reklamowego (lub informacji z mediów społecznościowych) skierowanego do dzieci/młodzieży. Wybierz samodzielnie i przygotuj wybraną formę reklamy, uwzględniając swoje obserwacje uczniów – to co w danym momencie ich interesuje, jest dla nich ważne z punktu widzenia dokonywanych zakupów (np. telefony, gry, reklama gadżetów, fast foody, jakieś formy rozrywki). Podkreśl, że duże znaczenie ma kształtowanie nawyków finansowych, a nie – uleganie chwili i emocjom (slajd nr 9). Zwróć uwagę na panujące trendy konsumpcjonizmu (nadmierne zakupy) i dekonsumpcjonizmu (odchodzenie od zakupów ponad miarę). Zadaj pytania: *Jak dzieci reagują lub mogą reagować na takie reklamy?*, *Czy często dzieci kupują pod wpływem mody, trendów, znajomych?*, *Co w reklamie jest „kuszące"?*, *Jak można nauczyć dzieci krytycznego podejścia do reklam i świadomych wyborów finansowych?*. Rozpocznij dyskusję kierowaną, podczas której rodzice i opiekunowie wskażą, w jaki sposób rozmawiać z dziećmi na temat pokus i zachcianek. Zasugeruj, by przedstawili przykłady z życia, które stosują, pomysły, które się sprawdzają lub wręcz odwrotnie – których pomimo prób nie udało się wdrożyć ich w życie. Dodatkowo możesz zapisać na tablicy wnioski do hasła „Jak rozmawiać z dzieckiem o reklamach, pokusach i zachciankach?".

4. Praca na przykładach – tworzenie drzewa decyzyjnego

10 min

Podkreśl, że różne decyzje finansowe podejmowane przez dziecko mają swoje konsekwencje w krótkim i długim czasie, a każda opcja może mieć pozytywne strony – w zależności od kontekstu. Włącz slajd nr 10 i przedstaw sytuację, w której dziecko otrzymuje 100 zł i ma trzy możliwości postąpienia z tymi pieniędzmi:

a) może wydać całość na grę komputerową. Ta decyzja może mieć konsekwencje krótkoterminowe, takie jak: natychmiastowa satysfakcja, rozrywka, możliwość spędzania czasu z kolegami, oraz konsekwencje długoterminowe, np.: brak oszczędności, brak dodatkowej wartości, potencjalnie mniej czasu na inne aktywności.

   – Zasygnalizuj rodzicom i opiekunom, że nie zawsze jest to zły wybór – jeśli to np. gra rodzinna, może sprzyjać integracji.

b) Oszczędzanie drobnych kwot na rower. Konsekwencje krótkoterminowe: odłożenie przyjemności, mniejsze środki na bieżące wydatki. Konsekwencje długoterminowe: rozwój pasji sportowej, zdrowy styl życia, satysfakcja z większego celu, nauka cierpliwości i planowania.

   – Zwróć rodzicom i opiekunom uwagę na to, że jeśli dziecko pasjonuje się czymś, to podobnego rodzaju zakupy mogą być inwestycją w rozwój.

c) Drobna przedsiębiorczość (np. pieczenie muffinek i ich sprzedaż; malarstwo i sztuka – zakup materiałów i sprzedaż swoich dzieł; wyprowadzanie psów – zakup smyczy, dojazd tramwajem). Konsekwencje krótkoterminowe: konieczność wysiłku, zaangażowania i pomysłowości. Konsekwencje długoterminowe: możliwość pomnożenia pieniędzy, zdobycie doświadczenia przedsiębiorczości, poczucie sprawczości.

Sfinansowano ze środków Funduszu Edukacji Finansowej, którego dysponentem jest Minister Finansów i Gospodarki. Realizatorem Zadania jest Fundacja Warszawski Instytut Bankowości.

– Przypomnij dorosłym, że inwestycja w drobny „domowy biznes" to nie wykonywanie obowiązków domowych, takich jak sprzątanie pokoju czy wyrzucanie śmieci, lecz podejmowanie aktywności, za które można realnie otrzymać wynagrodzenie. Taki wybór wiąże się krótkoterminowo z koniecznością wysiłku, zaangażowania i pomysłowości, a w dłuższej perspektywie daje dziecku szansę na pomnożenie pieniędzy, zdobycie pierwszych doświadczeń przedsiębiorczych oraz kształcenie brania odpowiedzialności za własne działania.

Po tych przykładach zadaj pytania zachęcające rodziców i opiekunów do dyskusji, np. *Co może zyskać lub stracić dziecko w każdym przypadku?*, *Który wybór daje mu najwięcej tu i teraz, a który – w przyszłości?*, *Jakie umiejętności rozwija każdy wariant?*, *Co by się stało, gdyby dziecko zamiast kupić teraz, zaczekało i miało możliwość zrobienia większego zakupu?*. Następnie narysuj na tablicy punkt startowy: „Dziecko dostaje 100 zł". Od niego narysuj trzy gałęzie (gra, rower, biznes). Przy każdej gałęzi rozpisz konsekwencje krótkoterminowe i długoterminowe. Pamiętaj, że rodzice i opiekunowie wspólnie sugerują możliwe plusy i minusy. Możesz także powiedzieć im, że takie ćwiczenie jest ciekawą edukacyjną grą rodzinną.

5. Przekazanie rodzicom wskazówek do wykorzystania w domu — 5 min

Rozdaj rodzicom i opiekunom wydruki slajdów nr 11 i 12, na których zaproponowane są wskazówki dotyczące kształtowania wiedzy finansowej uczniów w domu. Mogą one realnie wesprzeć rozwój inteligencji finansowej dzieci. Wskazówki są krótkie, łatwe do wdrożenia i możliwe do dopasowania do wieku dziecka. Zasugeruj, że aktywności można wykonać dla różnych obszarów oddzielnie: formy płatności, oszczędności, drobne inwestycje, nauka racjonalnego pożyczania, planowanie zakupu, samokontrola wydatków.

Dodatkowo rozdaj rodzicom i opiekunom przykładowe zadania do wykonania w domu z dzieckiem: test wiedzy (załącznik nr 1) oraz karty pracy (załącznik nr 2). Zrób wspólnie z rodzicami dwa pytania testowe.

6. Podsumowanie — 5 min

Krótko podsumuj najważniejsze wnioski z dyskusji, słowa kluczowe z omówionych przykładów. Zebranie zakończ stwierdzeniem, że rodzice i opiekunowie są pierwszymi nauczycielami finansów – ich postawa i decyzje stają się najważniejszym przykładem dla dziecka. Przypomnij, że ważne są praktyka i nauka za pomocą doświadczenia, także jeżeli są popełniane błędy. Zachęć rodziców i opiekunów do aktywnego wspierania dzieci do zarządzania swoim budżetem, nawet już od drobnych kwot.

Poprawne odpowiedzi do pytań testowych: 1-a, 2-d, 3-c, 4-b, 5-a, 6-b, 7-b, 8-b, 9-a, 10-a.

Poprawne odpowiedzi do zadania 3 w karcie pracy (załącznik nr 2): a-A, b-P, c-A, d-P, e-A, f-P.

Ministerstwo Finansów | Fundusz Edukacji Finansowej | Warszawski Instytut Bankowości

Sfinansowano ze środków Funduszu Edukacji Finansowej, którego dysponentem jest Minister Finansów i Gospodarki. Realizatorem Zadania jest Fundacja Warszawski Instytut Bankowości.

Załącznik nr 1. Pytania testowe

Sprawdź, jak radzisz sobie z pieniędzmi

Czytaj pytania razem z dzieckiem. Najpierw niech odpowie dziecko, a następnie porozmawiajcie wspólnie o omawianych kwestiach.

01. Który zakup jest aktywem (wg R. Kiyosakiego – zakupy przydatne na dłużej, perspektywiczne)?

a książka rozwijająca wiedzę
b jednorazowy bilet do kina
c paczka chipsów
d głośnik bluetooth kupiony ze względu na modę

02. Dlaczego osoby dbające o finanse starają się budować aktywa (wg R. Kiyosakiego – np. zakup sprzętu sportowego, by rozwijać pasję)?

a Ponieważ nie wymaga to żadnego wysiłku.
b Ponieważ pasywa są zawsze bardzo ryzykowne.
c Ponieważ aktywa łatwiej sprzedać niż pasywa.
d Ponieważ aktywa mogą przynieść korzyści w przyszłości.

03. Dlaczego warto mieć poduszkę finansową (oszczędności na nieprzewidziane sytuacje)?

a Ponieważ wtedy można kupować więcej rzeczy na wyprzedażach.
b Ponieważ pozwala to uniknąć płacenia podatków.
c Ponieważ daje ona poczucie bezpieczeństwa w razie nagłych wydatków lub utraty pracy.
d Ponieważ to oznacza, że ktoś jest bardzo bogaty.

04. Co jest zachcianką?

a zakup zeszytu do szkoły
b zakup najnowszego modelu telefonu
c zakup kurtki na jesień
d zakup lekarstw

05. Co jest potrzebą?

a zakup ciepłej kurtki na zimę
b zakup kolejnej torebki
c zakup kolejnej gry komputerowej
d zakup nowego gadżetu elektronicznego

06. Ola dostała 150 zł kieszonkowego. Ma do wyboru cztery warianty postępowania z tymi pieniędzmi. Który wariant świadczy o rozsądnym zarządzaniu pieniędzmi?

a Pożyczenie części pieniędzy znajomym tylko po to, by zdobyć ich sympatię.
b Zastanowienie się, czego naprawdę potrzebuje, i odłożenie części pieniędzy na ten cel (np. wakacje, sprzęt sportowy).
c Wydanie części pieniędzy na bilet do kina dla siebie i koleżanki, a drugiej części – na zbędne gadżety.
d Kupienie czegoś drogiego tylko po to, by pokazać, że nas na to stać.

07. Kuba wybiera: pójść do kina czy kupić piłkę. Która odpowiedź najlepiej opisuje koszt alternatywny w tym przypadku?

a cena biletu do kina
b cena tej rzeczy, z której zrezygnował
c koszt popcornu i napoju w kinie
d różnica między ceną piłki a ceną biletu

08. Basia chce kupić od kolegi rower za 600 zł. Dostaje 100 zł kieszonkowego miesięcznie. Które rozwiązanie najlepiej rozwinie jej inteligencję finansową?

a Pożyczenie pieniędzy od brata, żeby kupić rower jak najszybciej.
b Odkładanie po 100 zł co miesiąc, aż do uzbierania całej kwoty, dzięki czemu kupi rower za gotówkę.
c Zrezygnowanie z odkładania pieniędzy i liczenie na to, że rodzice lub dziadkowie kupią rower w prezencie.
d Poproszenie rodziców o dodatkowe pieniądze poza kieszonkowym

09. Na czym wg R. Kiyosakiego polega różnica między aktywami (np. książka, komputer) a pasywami (np. chipsy, bilety do kina)?

a Aktywa pomagają nam w nauce, rozwoju lub mogą przynieść korzyści w przyszłości, a pasywa szybko tracą wartość lub dają tylko chwilową przyjemność.
b Aktywa to rzeczy, które zawsze można sprzedać za wyższą cenę, niż się kupiło, natomiast pasywów nie można sprzedać w ten sposób.
c Pasywa zawsze zwiększają nasze oszczędności, a aktywa je zmniejszają.
d Aktywa i pasywa to pojęcia, które znaczą dokładnie to samo i nie ma między nimi różnicy.

10. Potrzebujesz kupić materiały na plastykę do szkoły na kolejny tydzień. Masz do wyboru: droższy sklep blisko domu albo tańszy sklep, ale dalej. Co będzie rozsądnym rozwiązaniem?

a Porównać ceny i zdecydować, czy oszczędność jest warta dodatkowej drogi (doliczając ewentualny bilet na dojazd do sklepu).
b Wybrać tańszy sklep dalej, nawet jeśli koszt dojazdu sprawi, że wydatek będzie wyższy.
c Wybrać droższy sklep, bo „droższe" oznacza „lepsze".
d Kupić wszystko bez sprawdzania cen, zakładając, że różnice są niewielkie i nie warto się zastanawiać

Sfinansowano ze środków Funduszu Edukacji Finansowej, którego dysponentem jest Minister Finansów i Gospodarki. Realizatorem Zadania jest Fundacja Warszawski Instytut Bankowości.

Załącznik nr 2. Karta pracy

1. Zastanów się wspólnie z dzieckiem, na co wydaje ono swoje kieszonkowe.

a) Zapiszcie pięć przykładów takich wydatków.

.....

b) Oceńcie, które z wydatków w punkcie a były rozsądne, a które – nie bardzo. Otoczcie rozsądne wydatki kółkiem.

2. Ustal wraz z dzieckiem podział jego kieszonkowego na trzy słoiki. Zaznaczcie na rysunkach, ile procent pieniędzy trafi do każdego słoika.

a) **Wydaję** – to słoik na pieniądze, które chcemy wykorzystać na bieżące potrzeby i przyjemności. Do tego słoika wkładamy kwotę do wydania w dowolnym momencie. Przykłady takich potrzeb to słodycze, lody, bilet do kina, ulubiony napój, komiks, niewielka zabawka.

b) **Oszczędzam** – ten słoik służy do gromadzenia pieniędzy na większe, zaplanowane zakupy wymagające cierpliwości i systematyczności. Tutaj odkładamy drobne sumy, aby po jakimś czasie uzbierać na coś większego, np. wymarzoną grę, zestaw klocków, rolki czy rower. Ten słoik uczy planowania, cierpliwości i satysfakcji z osiągania celu.

c) **Dzielę się** – to wyjątkowy słoik przeznaczony na pomoc innym i sprawianie komuś radości. Tu wkładamy pieniądze na datek dla schroniska dla zwierząt, wpłatę na akcję charytatywną, prezent dla bliskiej osoby, zakup kwiatów na imieniny, wsparcie kolegi lub koleżanki. Ten słoik uczy wrażliwości, empatii i dostrzegania potrzeb innych.

Ministerstwo Finansów | Fundusz Edukacji Finansowej | Warszawski Instytut Bankowości

Sfinansowano ze środków Funduszu Edukacji Finansowej, którego dysponentem jest Minister Finansów i Gospodarki. Realizatorem Zadania jest Fundacja Warszawski Instytut Bankowości.

3. Poniżej znajdziesz przykłady wydatków dziecka. Zaznacz, które z nich są A – aktywami, a które P – pasywami (wg idei R. Kiyosakiego).

a. zakup książki rozwijającej wiedzę .....

b. słodycze .....

c. bilet miesięczny .....

d. głośnik bluetooth .....

e. rower do dojazdu do szkoły i dorywczych prac .....

f. gra komputerowa .....

4. Stwórzcie razem „Mapę celów finansowych" – wypiszcie na kartce, na co chcecie wspólnie oszczędzać, ile to kosztuje, kto i ile będzie dokładał. Można to zrobić w formie plakatu, tabeli i innych gotowych grafik. Poniżej propozycja schematu „Wyzwanie oszczędnościowe" (*saving tracker*).

Wyzwanie oszczędnościowe. Przekreśl każdą zaoszczędzoną kwotę.

Wyzwanie 5 zł				
5	5	5	5	5
5	5	5	5	5
5	5	5	5	5
5	5	5	5	5
5	5	5	5	5
5	5	5	5	5
5	5	5	5	5
5	5	5	5	5
Razem: 200 zł				

Sfinansowano ze środków Funduszu Edukacji Finansowej, którego dysponentem jest Minister Finansów i Gospodarki. Realizatorem Zadania jest Fundacja Warszawski Instytut Bankowości.

PODSTAWOWE INFORMACJE | ETAPY LEKCJI | SZCZEGÓŁOWY OPIS PRZEBIEGU LEKCJI | ZAŁĄCZNIKI

TEMAT LEKCJI

EDUKACJA FINANSOWA ZACZYNA SIĘ W DOMU – WPROWADŹ DZIECKO W ŚWIAT PIENIĘDZY MĄDRZE I BEZ STRESU

SCENARIUSZ DLA	PRZEDMIOT	AUTOR	CZAS TRWANIA	KLASA
SZKOŁA PODSTAWOWA	ZEBRANIE Z RODZICAMI	JAKUB GARNCARZ	45 MIN	VI–VIII

CELE KSZTAŁCENIA	Rodzic/opiekun: ▪ identyfikuje różne źródła dochodu; ▪ analizuje wpływ kieszonkowego na rozwój samodzielności i odpowiedzialności dziecka; ▪ argumentuje potrzebę rozmów z dziećmi na temat źródeł dochodu; ▪ projektuje możliwe sposoby zdobycia przez dziecko pierwszych pieniędzy w zgodzie z jego wiekiem i możliwościami; ▪ wyjaśnia dziecku różnicę między dochodem z pracy a dochodem pasywnym z inwestycji; ▪ opracowuje wraz z dzieckiem plan działania prowadzący do zgromadzenia kapitału na wybrany cel; ▪ wdraża domowe działania wspierające zaradność dziecka i rozwój odpowiedzialnych postaw finansowych; ▪ dzieli się swoimi doświadczeniami, sukcesami i wątpliwościami w zakresie wspierania finansowej samodzielności dzieci.
METODY KSZTAŁCENIA	wykład z prezentacją multimedialną; pogadanka; objaśnianie lub wyjaśnianie; ćwiczenia praktyczne
FORMY PRACY	praca indywidualna; praca zbiorowa
ŚRODKI DYDAKTYCZNE	prezentacja multimedialna; karty pracy
WYPOSAŻENIE TECHNICZNE	komputer z dostępem do internetu; rzutnik lub tablica multimedialna; zwykła tablica i kreda lub flipchart i marker

PODSTAWOWE INFORMACJE | ETAPY LEKCJI | SZCZEGÓŁOWY OPIS PRZEBIEGU LEKCJI | ZAŁĄCZNIKI

1. Nawiązanie (5 min)
2. Kieszonkowe (10 min)
3. Pozostałe źródła pieniędzy dzieci (10 min)
4. Ekonomia współdzielenia (sharing economy) (5 min)
5. Pieniądze pracują dla mnie (5 min)
6. Rozmawiamy o własnych dochodach (5 min)
7. Podsumowanie (5 min)

Ministerstwo Finansów | Fundusz Edukacji Finansowej | Warszawski Instytut Bankowości

Sfinansowano ze środków Funduszu Edukacji Finansowej, którego dysponentem jest Minister Finansów i Gospodarki. Realizatorem Zadania jest Fundacja Warszawski Instytut Bankowości.

1. Nawiązanie — 5 min

Rozpocznij spotkanie od przedstawienia jego głównego celu, którym jest przekazanie wiedzy oraz praktycznych narzędzi pozwalających wspierać dzieci w rozwijaniu odpowiedzialnych postaw wobec pieniędzy oraz w budowaniu samodzielności finansowej. Podkreśl, że w procesie kształtowania zdrowych nawyków finansowych bardzo duże znaczenie ma współpraca szkoły z rodziną. Zachęć rodziców i opiekunów do aktywnego udziału w spotkaniu, dzielenia się własnymi doświadczeniami i wzajemnego inspirowania się. W trakcie zebrania możesz wykorzystać prezentację według uznania (zapoznaj się z nią wcześniej).

2. Kieszonkowe — 10 min

Zadaj kilka pytań otwierających: *Czy Państwa dziecko otrzymuje kieszonkowe?*, *Na jakich zasadach – czy są to stałe kwoty, czy zależne od spełnienia określonych warunków?*, *Czy zdarza się Państwu wstrzymać wypłatę kieszonkowego?*, *Czy powiązali Państwo wypłatę kieszonkowego z obowiązkami domowymi lub ocenami?* Zapisz na tablicy hasło: „Kieszonkowe" i podziel przestrzeń na trzy kategorie: 1. Bezwarunkowe: regularna, stała kwota niezależna od zachowania; 2. Warunkowe: uzależnione od zadań, ocen, zachowania; 3. Mieszane: podstawowa kwota plus premie.

Poproś rodziców i opiekunów, aby podzielili się swoimi metodami, obserwacjami, sukcesami i trudnościami związanymi z kieszonkowym ich dzieci. Zapisuj przykłady na tablicy, porządkując je według kategorii. Następnie przedstaw dane statystyczne zawarte w prezentacji: mimo iż większość rodziców w Polsce uważa kieszonkowe za ważne narzędzie edukacji finansowej, tylko część konsekwentnie je wypłaca. Wyjaśnij, że według psychologów oraz edukatorów finansowych regularne, nawet niewielkie kwoty kieszonkowego są ważne, ponieważ uczą wartości pieniądza, planowania, podejmowania decyzji, odpowiedzialności i ponoszenia konsekwencji. Przestrzeż rodziców przed uzależnianiem kieszonkowego od ocen czy obowiązków domowych, ponieważ może to osłabiać motywację wewnętrzną i kształtować materialistyczne podejście do życia. Zaproponuj, by jasno ustalić z dzieckiem, za co ono odpowiada, a co nadal finansują rodzice. Zachęć rodziców i opiekunów, aby porozmawiali z dzieckiem o tym, że pieniądze na jego kieszonkowe pochodzą z domowego budżetu, zatem może ono np. samodzielnie kupować dla siebie przekąski w czasie rodzinnych wycieczek. Zachęć też rodziców i opiekunów do refleksji nad tym, czy ich dzieci swobodnie decydują o swoich pieniądzach. Zapytaj, czy zdarzyło się im nie zgodzić z decyzją dziecka o zakupie czegoś. Jak wtedy zareagowali? Chętni przedstawiają wnioski na forum, opowiadają o konkretnych sytuacjach, swoich odczuciach i reakcjach oraz wspólnie próbują wyciągnąć wnioski: które działania wychowawcze były wspierające i konstruktywne. Zasugeruj, że gdy dorośli nie zgadzają się z wyborem dziecka, nie powinni zakazywać automatycznie danego zakupu, lecz rozmawiać z dzieckiem, szukać kompromisów i budować refleksyjność. Podkreśl, że najlepsza edukacja finansowa odbywa się podczas codziennych sytuacji.

Na zakończenie pierwszej części spotkania omów różne formy przekazywania kieszonkowego (dla młodszych dzieci zalecana jest gotówka, która uczy realnej wartości pieniądza i łatwiejszej kontroli wydatków, a dla starszych powinno rozważyć się stopniowe wprowadzanie konta bankowego z kartą płatniczą oraz dodatkowego konta oszczędnościowego). Poleć też rodzicom, opiekunom i ich dzieciom wspólną lekturę „Bankructwa małego Dżeka" Janusza Korczaka – rodzic zobaczy finanse oczami dziecka, a dziecko otrzyma wartościową lekcję o „dziecięcych pieniądzach". Jednocześnie lektura stanie się wartościowym pretekstem do rozmowy z dzieckiem o pieniądzach.

3. Pozostałe źródła pieniędzy dzieci — 10 min

Kolejną część spotkania rozpocznij od dyskusji z rodzicami i opiekunami na temat tego, w jaki sposób dzieci mogą zarabiać pieniądze. Zapisuj na tablicy pomysły, grupując je tematycznie. Wyjaśnij, że warto już od najmłodszych lat rozwijać w dzieciach proaktywną postawę przedsiębiorczą, tak żeby same aktywnie szukały możliwości do zarobienia dodatkowych pieniędzy, zamiast biernie oczekiwać na kolejną wypłatę kieszonkowego. Może to być trudne, ponieważ dla dzieci nie ma zbyt wiele sposobności zarobkowych. Zainicjuj dyskusję, w której rodzice i opiekunowie wspólnie zastanowią się, jakie są możliwości lokalne, rodzinne oraz środowiskowe zarobkowania dzieci (np. pomoc w pracach ogrodowych, sezonowa pomoc podczas zbiorów). Zaznacz, że wiele zależy od predyspozycji dzieci, okolicy zamieszkania czy też rodziny lub znajomych i ich aktywności. Zasugeruj, że być może dziecko może sezonowo pomóc podczas zbiorów lub wesprzeć sąsiada w pracach ogrodowych. Podsumuj, że to jest pierwsza możliwość zarabiania dzięki własnej pracy. Zachęć rodziców i opiekunów, by podzielili się informacją, czy ich dzieci miały już okazję podjąć jakąkolwiek formę pracy zarobkowej. Rozpoczynając wątek drobnej przedsiębiorczości, powiedz, że znany jest powszechnie przykład sprzedaży przez dzieci lemoniady, lecz dziecięca przedsiębiorczość nie musi się ograniczać tylko do tego jednego pomysłu. Zachęć rodziców do wymyślenia propozycji, jak mogą wspierać kreatywne inicjatywy swoich dzieci (np.: minihotelik dla zwierząt, sprzedaż własnych wyrobów rękodzielniczych). Notuj zgłaszane przez

Sfinansowano ze środków Funduszu Edukacji Finansowej, którego dysponentem jest Minister Finansów i Gospodarki. Realizatorem Zadania jest Fundacja Warszawski Instytut Bankowości.

rodziców pomysły na tablicy i zachęcaj do dzielenia się doświadczeniami oraz do otwartego wyrażania obaw związanych z podejmowaniem przez dzieci pierwszych aktywności zarobkowych. Omów następnie trzecią możliwość: sprzedaż niepotrzebnych rzeczy jako formę uczciwego zarobku i ćwiczenia kompetencji organizacyjnych. Opieraj się na informacjach zawartych w prezentacji multimedialnej.

4. Ekonomia współdzielenia (*sharing economy*) 5 min

Przedstaw rodzicom i opiekunom ideę ekonomii współdzielenia (*sharing economy*), czyli modelu opartego na korzystaniu z zasobów w sposób bardziej efektywny. Zamiast kupować nowe przedmioty lub wyrzucać te nieużywane, można je wypożyczać, sprzedawać, oddawać lub wymieniać się nimi z innymi. Pokaż, jak rodzice mogą włączyć tę praktykę w codzienne życie ich dzieci. Dzięki temu będą uczyć dzieci nie tylko oszczędności i przedsiębiorczości, ale także odpowiedzialności i empatii. Zaproponuj rodzicom i opiekunom, by spróbować wspólnie z dziećmi przejrzeć domowe zasoby i zastanowić się, które przedmioty nie są już używane, ale mogą z powodzeniem posłużyć komuś innemu. Następnie mogą wspólnie przygotować oferty sprzedaży lub wymiany, np. na popularnych platformach internetowych. Warto włączyć dziecko w każdy etap tego procesu: wybór przedmiotów, robienie zdjęć, tworzenie opisów, ustalanie cen oraz kontakt z potencjalnymi kupującymi, ale tylko pod opieką dorosłych. Zachęć do rozmowy z dziećmi o tym, jak ważne jest dbanie o rzeczy, by mogły one służyć kolejnym osobom. Zaznacz, by włączać dziecko w tego typu aktywności z wyczuciem. Nie chodzi o przymuszanie do sprzedaży lub oddawania rzeczy, ale o budowanie świadomości, empatii i postaw przedsiębiorczych w zrównoważony sposób. Poproś rodziców o krótką wymianę doświadczeń: Czy dzieci miały już okazję angażować się w sprzedaż, wymianę lub wypożyczanie rzeczy? Czy zauważyli, że przynosi im to satysfakcję lub uczy czegoś wartościowego? A może pojawiły się wątpliwości lub trudności? Rodzice wspólnie zastanawiają się, jak przez takie działania jeszcze skuteczniej rozwijać u dzieci postawy przedsiębiorcze i prospołeczne. Zapisz najciekawsze pomysły i obserwacje na tablicy

5. Pieniądze pracują dla mnie 5 min

Zacznij od wskazówki, że warto uświadamiać dzieciom, iż pieniądze nie muszą pochodzić wyłącznie z pracy, kieszonkowego czy sprzedaży niepotrzebnych rzeczy. Nawet najprostsze produkty finansowe, takie jak konto oszczędnościowe lub lokaty bankowe, mogą uczyć dzieci podstaw inwestowania. Zachęć rodziców, aby gdy dziecko zgromadzi już pierwsze oszczędności (np. z pracy, prezentów, sprzedaży rzeczy), pokazać mu, że oprócz trzymania ich w skarbonce, można je lokować w oprocentowanych produktach bankowych. Nawet niewielki kapitał wygeneruje z czasem odsetki. Te proste działania motywują do regularnego oszczędzania i pokazują w praktyce, jak takie decyzje „procentują" – dosłownie i w przenośni.

Na podstawie informacji zawartych w prezentacji wskaż, że w przypadku młodszych dzieci (do 13. roku życia) dobrym rozwiązaniem jest rachunek oszczędnościowy prowadzony w ramach konta rodziców. Dzięki temu dziecko może regularnie obserwować, ile udało się zaoszczędzić, jaka część tej kwoty to wypracowane odsetki oraz o ile wzrosły środki w porównaniu z poprzednim miesiącem. Starszym dzieciom, które wykazują większe zainteresowanie tematyką finansową, można wprowadzić bardziej zaawansowane opcje, np. wspólne z rodzicem/opiekunem kupno obligacji skarbowych, akcji spółek notowanych na giełdzie (choćby za kwotę 100 zł). Warto też wyjaśnić dziecku, czym jest akcja, a czym obligacja skarbowa. Podkreśl, że formalnie zakupów papierów wartościowych dokonuje rodzic. W ten sposób uczymy dziecko nie tylko myślenia długoterminowego, ale też rozumienia ryzyka i potencjalnych zysków z jego podjęcia.

6. Rozmawiamy o własnych dochodach 5 min

Zachęć rodziców/opiekunów do refleksji nad tym, w jaki sposób rozmawiają z dziećmi o domowych finansach. Otwarte i adekwatne do wieku dziecka rozmowy pomagają zrozumieć, skąd biorą się pieniądze. Przekaż kluczową zasadę: informacja o posiadanych oszczędnościach i innych dochodach jest bardzo wrażliwa i wymaga dyskrecji.

7. Podsumowanie 5 min

Podsumuj spotkanie, zachęcając rodziców do systematycznych rozmów z dziećmi o pieniądzach. Podkreśl, że wychowywanie do odpowiedzialności finansowej to proces, który zaczyna się od prostych decyzji, takich jak dysponowanie kieszonkowym, ale obejmuje również uczenie dzieci radzenia sobie z błędami i rozwijania przedsiębiorczości. Zakończ pozytywnym przesłaniem, że każda rozmowa oraz okazja do wspólnego planowania czy podjęcia decyzji finansowej to szansa na wychowanie świadomego, samodzielnego dorosłego. Przedstaw propozycję zadania do wspólnej pracy rodzica/opiekuna z dzieckiem w domu: wspólne rozwiązanie testu (załącznik nr 1) oraz wspólne wykonanie zadań z karty pracy (załącznik nr 2).

Poprawne odpowiedzi do pytań testowych: 1-c, 2-d, 3-a, 4-b, 5-b, 6-d, 7-c, 8-d, 9-c, 10-b.

Ministerstwo Finansów | Fundusz Edukacji Finansowej | Warszawski Instytut Bankowości

Sfinansowano ze środków Funduszu Edukacji Finansowej, którego dysponentem jest Minister Finansów i Gospodarki. Realizatorem Zadania jest Fundacja Warszawski Instytut Bankowości.

Załącznik nr 1. Pytania testowe

01. Co warto zrobić, gdy otrzymuje się kieszonkowe?

a Kupić wymarzoną zabawkę.
b Włożyć je do skarpety i o nim zapomnieć.
c Zastanowić się, na co warto je przeznaczyć.
d Pożyczyć koledze.

02. Co to znaczy „oszczędzać"?

a Chować pieniądze, żeby nikt nie widział.
b Pożyczać pieniądze od kolegów.
c Kupować ulubione słodycze.
d Odkładać część pieniędzy na później.

03. Jak najlepiej samodzielnie zdobyć pieniądze poza kieszonkowym?

a Pomagając sąsiadowi w ogrodzie lub sprzedając niepotrzebne zabawki.
b Oglądając telewizję.
c Namawiając dziadków do dania prezentu.
d Szukając zgubionych monet pod ławkami w parku.

04. Który z pomysłów pokazuje, czym jest przedsiębiorczość?

a prośba o dodatkowe kieszonkowe
b zorganizowanie wyprzedaży niepotrzebnych zabawek
c uważne liczenie własnych pieniędzy przed spaniem
d wykupienie wszystkich chipsów ze sklepiku, żeby inni ich nie mieli

05. Co to znaczy, że „pieniądze pracują dla mnie"?

a Pieniądze mogą się same wydawać.
b Pieniądze mogą się same pomnażać, jeśli je dobrze zainwestuję.
c Pieniądze chodzą do pracy w biurze i przynoszą mi wynagrodzenie.
d Wrzucam pieniądze do maszyny, w której zamieniają się w słodycze.

06. Jakie mogą być źródła pieniędzy?

a wynagrodzenie za pracę
b dochód z najmu
c odsetki z oszczędności
d wszystkie odpowiedzi są poprawne

07. Co zrobić po rozmowie z rodzicami o rodzinnych finansach?

a Zadzwonić do kolegi i o wszystkim mu powiedzieć.
b Umieścić informację o wysokości rodzinnych oszczędności w mediach społecznościowych.
c Zachować tę informację dla siebie.
d Zapytać sąsiadów, ile mają zgromadzonych oszczędności.

08. Jak możesz pomnożyć swoje oszczędności?

a Zakładając lokatę bankową.
b Wpłacając na konto oszczędnościowe.
c Inwestując w akcje lub obligacje (z pomocą rodziców).
d Wszystkie odpowiedzi są poprawne.

09. Co najlepiej zrobić z nieużywanymi ubraniami, które leżą w szafie?

a Wyrzucić do śmietnika.
b Schować do pudła i wynieść na strych.
c Sprzedać lub oddać komuś.
d Pozostawić w szafie razem z pozostałymi ubraniami.

10. Gdzie najlepiej sprzedawać nieużywane rzeczy?

a w szkole podczas przerwy
b w specjalnych serwisach internetowych
c w szatni po WF-ie
d na stole przed domem

Sfinansowano ze środków Funduszu Edukacji Finansowej, którego dysponentem jest Minister Finansów i Gospodarki. Realizatorem Zadania jest Fundacja Warszawski Instytut Bankowości.

Załącznik nr 2. Karta pracy 1

1. **Wypełnijcie razem z dzieckiem poniższą tabelę – wpiszcie realne przykłady z Waszego życia rodzinnego oraz przybliżoną kwotę i częstotliwość uzyskiwania danego przychodu (np. co miesiąc, raz w roku). Poinformuj dziecko, że wysokość zarobków oraz oszczędności rodziców to informacje poufne, których nie powinno przekazywać nikomu. Wyjaśnij krótko, że poznanie tych danych przez niepożądane osoby może wiązać się z nieprzyjemnymi konsekwencjami, np. ryzykiem kradzieży.**

Kategoria źródeł przychodów	**Przykład w naszej rodzinie**	**Ile mniej więcej?** *wpisz kwotę oraz częstotliwość (np. co miesiąc, co rok)*
Praca zawodowa *(np. Tata za pracę dostaje pensję co miesiąc)*		
Premie, dodatki *(np. premie roczne, trzynastki)*		
Dochód z wynajmu *(np. wynajem mieszkania)*		
Odsetki z inwestycji oraz oszczędności *(np. lokaty, konto oszczędnościowe)*		
Świadczenia socjalne *(np. 800+)*		
Inne dochody *(np. sprzedaż rzeczy)*		

2. **Porozmawiaj z dzieckiem o zawartości tabeli. W prosty sposób wyjaśniaj, na czym polega dane źródło przychodu (np. wynajmujemy nasze drugie mieszkanie – z tego ktoś nam płaci comiesięczną kwotę najmu). Omów również rolę dodatkowych świadczeń (np. 800+) w domowym budżecie, na co są przeznaczane (np. dodatkowe lekcje dziecka). Zachęcaj dziecko do zadawania własnych pytań. Podkreśl, że różnorodność źródeł przychodów pozwala bezpieczniej i mądrzej gospodarować domowym budżetem.**

Ministerstwo Finansów | Fundusz Edukacji Finansowej | Warszawski Instytut Bankowości

Sfinansowano ze środków Funduszu Edukacji Finansowej, którego dysponentem jest Minister Finansów i Gospodarki. Realizatorem Zadania jest Fundacja Warszawski Instytut Bankowości.

PODSTAWOWE INFORMACJE | ETAPY LEKCJI | SZCZEGÓŁOWY OPIS PRZEBIEGU LEKCJI | ZAŁĄCZNIKI

TEMAT LEKCJI

JAK NAUCZYĆ NASTOLATKA ODPOWIEDZIALNOŚCI FINANSOWEJ W ŚWIECIE POKUS I EMOCJI?

SCENARIUSZ DLA	PRZEDMIOT	AUTOR	CZAS TRWANIA	KLASA
SZKOŁA PODSTAWOWA	ZEBRANIE Z RODZICAMI	MARIA KINGA ORLICZ, MARZANNA KOSTECKA-BISKUPSKA	45 MIN	VII–VIII

CELE KSZTAŁCENIA	Rodzic/opiekun: ▪ identyfikuje czynniki wpływające na decyzje finansowe nastolatków; ▪ rozpoznaje kompetencje potrzebne do rozmów o finansach; ▪ analizuje, jak wspierać u dzieci rozwój odpowiedzialności i refleksji w zakresie finansów; ▪ wykazuje, że można dzieci nauczyć zarządzania pieniędzmi.
METODY KSZTAŁCENIA	krótki wykład z prezentacją multimedialną; dyskusja
FORMY PRACY	praca grupowa; praca zbiorowa
ŚRODKI DYDAKTYCZNE	karty pracy (po jednej dla każdej grupy); prezentacja multimedialna
WYPOSAŻENIE TECHNICZNE	komputer z dostępem do internetu; rzutnik lub tablica multimedialna; stoliki i krzesła dla sześcioosobowych grup

PODSTAWOWE INFORMACJE | ETAPY LEKCJI | SZCZEGÓŁOWY OPIS PRZEBIEGU LEKCJI | ZAŁĄCZNIKI

1. Nawiązanie (10 min)
2. Historia Magdy (5 min)
3. Czynniki wpływające na decyzje finansowe nastolatków (5 min)
4. Budowanie dojrzałości finansowej (15 min)
5. Podsumowanie (10 min)

Sfinansowano ze środków Funduszu Edukacji Finansowej, którego dysponentem jest Minister Finansów i Gospodarki. Realizatorem Zadania jest Fundacja Warszawski Instytut Bankowości.

Uwaga! Przed zajęciami ustaw stoliki i krzesła tak, aby rodzice mogli pracować w sześcioosobowych grupach.

1. Nawiązanie — 10 min

Wyświetl slajd nr 1 i odczytaj głośno temat zebrania z rodzicami. Poproś rodziców i opiekunów, aby przypomnieli sobie, kiedy po raz pierwszy dostali własne pieniądze i czy ktoś wtedy ich nauczył, jak je wydawać (slajd nr 2). Uzasadnij swoje pytanie, stwierdzając, że dziś świat finansów jest bardziej skomplikowany. Mamy do wyboru różne produkty bankowe, ale nie zawsze potrafimy nauczyć dzieci, jak z nich korzystać.

Odwołaj się do raportu „Poziom wiedzy finansowej Polaków 2025. Edycja VIII. Badanie" (slajd nr 3). Zgodnie z jego wynikami co trzeci dorosły Polak oceniał swoją wiedzę ekonomiczną jako małą lub raczej małą. Może to skutkować m.in. trudnościami ze zrozumieniem podstawowych pojęć finansowych.

Podkreśl, że obecnie w Polsce realizowana jest „Krajowa Strategia Edukacji Finansowej na lata 2024–2030" (slajd nr 4). Jednym z jej głównych celów jest budowanie kompetencji finansowych wszystkich mieszkańców Polski, zwłaszcza dzieci i młodzieży. Budowanie u dzieci i młodzieży kompetencji finansowych daje im solidne podstawy do zdobywania wiedzy, kształtowania właściwych postaw i mądrych zachowań. Edukacja finansowa może być realizowana na różnych przedmiotach w nawiązaniu do określonych treści podstawy programowej.

Jeśli Twoi uczniowie uczestniczyli w lekcji języka polskiego „Rozsądek i wyobraźnia w zarządzaniu pieniędzmi, czyli rozważania z Panem Cogito (Zbigniew Herbert »O dwu nogach Pana Cogito«)", powiedz rodzicom i opiekunom, że ich dzieci uczyły się rozróżniać, co jest zachcianką, a co prawdziwą potrzebą, bo – jak wiemy – dokonywanie wyborów dotyczących zakupów nie jest dla nich łatwe, a odpowiedzialność za decyzje finansowe dopiero się w nich kształtuje.

Zachęć rodziców i opiekunów do wzięcia udziału w ćwiczeniach, mówiąc, że warto rozmawiać o tym, jak pomóc dzieciom w mądrym gospodarowaniu pieniędzmi i w przygotowaniu się do odpowiedzialnego życia w przyszłości.

2. Historia Magdy — 5 min

Przeczytaj historię Magdy (slajd nr 5). Zapytaj, czego nastolatek musi się nauczyć w odniesieniu do swoich finansów. Następnie wyświetl slajd nr 6. Poproś rodziców i opiekunów o wskazanie „zachcianek" i „potrzeb" bohaterki.

3. Czynniki wpływające na decyzje finansowe nastolatków — 5 min

Przedstaw listę czynników, od których mogą zależeć decyzje finansowe nastolatków (slajd nr 7). Zapytaj też o inne czynniki, które nie zostały uwzględnione na slajdzie.

4. Budowanie dojrzałości finansowej — 15 min

Zaproś rodziców i opiekunów do pracy w grupach (maks. sześcioosobowych). Wręcz każdej grupie kartę pracy (załącznik nr 2). Poproś, aby grupy wykonały zadanie 1 (załącznik nr 2), możesz też wyświetlić slajd nr 8. Po zakończeniu pracy omów prawidłowy układ tabeli (slajdy nr 9–13). Następnie poproś, aby grupy wykonały zadanie 2, po czym powiedziały, na którym etapie rozwoju umieściły zachowanie Magdy (odpowiedź: etap I).

Wspomnij o tym, że wprawdzie dojrzałość finansowa kształtuje się wraz z wiekiem, ale nie zawsze wiek decyduje o tym, jakie mamy umiejętności zarządzania pieniędzmi. Na podstawie slajdu nr 14 przypomnij o kilku kluczowych kwestiach związanych z kształtowaniem odpowiedzialności finansowej. Dodaj też, że przykładem praktycznego budowania dobrych nawyków finansowych u dzieci jest założenie odpowiedniego konta bankowego. Takie konto to doskonałe narzędzie do codziennej nauki odpowiedzialności i samodzielności.

5. Podsumowanie — 10 min

Wymień zasady, które warto wprowadzić w domu, aby wspierać rozwój odpowiedzialności finansowej nastolatków (slajd nr 15). Następnie przedstaw propozycję zadania do wspólnej pracy rodzica z dzieckiem w domu: *Wspólnie z dziećmi stwórzcie dwie–trzy proste zasady domowe dotyczące gospodarowania pieniędzmi. Zapiszcie je i umieśćcie w widocznym miejscu.*

Dodatkowym zadaniem mogą być pytania testowe. Test rozwiązuje dziecko, a rodzic je w tym wspiera.

Poprawne odpowiedzi do pytań testowych: 1-c, 2-b, 3-d, 4-d, 5-b, 6-b, 7-c, 8-b, 9-a, 10-c.

Ministerstwo Finansów | Fundusz Edukacji Finansowej | Warszawski Instytut Bankowości

Sfinansowano ze środków Funduszu Edukacji Finansowej, którego dysponentem jest Minister Finansów i Gospodarki. Realizatorem Zadania jest Fundacja Warszawski Instytut Bankowości.

Załącznik nr 1. Pytania testowe

01. Co to jest budżet?

a aktualny stan mojego portfela
b lista długów
c plan dochodów i wydatków
d kompetencje finansowe przyszłości

02. Masz 120 zł. Kupujesz słuchawki za 100 zł. Co robisz z pozostałą kwotą?

a Kupuję słodkie napoje.
b Odkładam jako oszczędności.
c Oddaję koledze.
d Kupuję skarpetki do kolekcji.

03. Który z czynników nie ma wpływu na podejmowanie decyzji finansowych nastolatków?

a emocje
b presja rówieśników
c wiek
d profil klasy, do której nastolatek uczęszcza

04. Wskaż zachciankę

a drugie śniadanie
b miesięczny bilet autobusowy do szkoły
c woda do picia
d subskrypcja platformy streamingowej

05. Jak można nauczyć się rozpoznawania zachcianek?

a Nie ma takiej potrzeby, pieniądze są do wydawania, więc można kupować bez ograniczeń.
b Zastanawiając się nad tym, co jest naprawdę potrzebne, a nie jest tylko chwilową pokusą.
c Ignorując pytania o zakupy.
d Przekazując rachunki z zakupów analitykowi finansowemu.

06. Wskaż potrzebę

a fast food z dostawą do domu
b nowe buty
c modny telefon
d kolejne słuchawki

07. Dlaczego porównywanie cen produktów i usług jest ważne?

a Ponieważ można kupić najdroższy i najlepszy produkt.
b Ponieważ jest to opcja wymagana przez każdy sklep.
c Ponieważ taka sama rzecz może kosztować mniej, a wówczas zaoszczędzimy pieniądze.
d Ponieważ im częściej porównujemy ceny produktów, tym szybciej te produkty tanieją.

08. Co to znaczy „być odpowiedzialnym finansowo"?

a Często mówić o pieniądzach.
b Świadomie i mądrze zarządzać swoimi finansami.
c Pozostawiać zarządzanie swoimi pieniędzmi kolegom.
d Dbać o swoje finanse, np. wydając wszystkie pieniądze od razu po ich otrzymaniu.

09. Dlaczego warto oszczędzać pieniądze?

a Aby mieć fundusze na większe cele lub nieprzewidziane wydatki.
b Ponieważ jest to obowiązek, który trzeba realizować każdego dnia.
c Aby nie wydawać za dużo pieniędzy na jedzenie.
d Aby mieć większe fundusze na natychmiastowe wydatki.

10. Czemu służą ustalone w domu jasne zasady dotyczące pieniędzy?

a Temu, żeby dzieci nie pytały bez przerwy o pieniądze.
b Temu, żeby unikać rozmów o wydatkach.
c Temu, żeby uczyć się odpowiedzialności.
d Temu, żeby wydawać nieograniczone sumy pieniędzy na zachcianki.

Sfinansowano ze środków Funduszu Edukacji Finansowej, którego dysponentem jest Minister Finansów i Gospodarki. Realizatorem Zadania jest Fundacja Warszawski Instytut Bankowości.

Załącznik nr 2. Karta pracy

1. Na podstawie własnej wiedzy uporządkujcie etapy rozwoju odpowiedzialności finansowej, wpisując odpowiednie numery od I do IV w puste rubryki tabeli w kolumnie „Etap".

ROZWÓJ ODPOWIEDZIALNOŚCI FINANSOWEJ			
Etap	**Zachowanie dziecka**	**Zadania rodziców**	**Błędy wychowawcze**
	■ porównuje ceny ■ planuje oszczędzanie na konkretny cel, ale brakuje mu wytrwałości	■ wspólne ustalanie celów oszczędzania ■ wspólne analizowanie cen ■ wspieranie pierwszych doświadczeń zarobkowych	■ narzucanie decyzji zakupowych ■ finansowanie wszystkich zakupów dziecka ■ planowanie za dziecko
	■ porównuje ceny ■ nie decyduje od razu ■ potrafi zrezygnować z czegoś ■ zastanawia się nad ryzykiem i zyskiem	■ wspólne planowanie wydatków ■ rozmowy o wyborach i decyzjach ■ stosowanie w rozmowach pytań zamiast poleceń	■ krytykowanie decyzji dziecka ■ unikanie rozmów o pieniądzach ■ wyręczanie w podejmowaniu decyzji
	■ myśli o przyszłości ■ planuje z wyprzedzeniem ■ jest gotowe do podejmowania trudnych decyzji finansowych	■ włączanie w planowanie budżetu rodzinnego ■ wspieranie pomysłów na zarabianie ■ pomoc konieczna przy prowadzeniu konta bankowego	■ nieufność ■ ograniczanie swobody działania ■ wyśmiewanie
	■ nie rozróżnia potrzeb i zachcianek ■ kupuje impulsywnie ■ kupuje pod wpływem nacisków rówieśników	■ wprowadzanie prostych zasad dotyczących kieszonkowego ■ rozmowy o wartościach i wyborach	■ brak komentarza lub moralizowanie ■ finansowanie wszystkich zakupów dziecka ■ porównywanie z innymi dziećmi

Źródło: opracowanie własne autorek scenariusza.

2. Na którym etapie rozwoju odpowiedzialności finansowej należy umieścić zachowanie Magdy z przedstawionej historyjki?

Etap: .....

Ministerstwo Finansów | Fundusz Edukacji Finansowej | Warszawski Instytut Bankowości

Sfinansowano ze środków Funduszu Edukacji Finansowej, którego dysponentem jest Minister Finansów i Gospodarki. Realizatorem Zadania jest Fundacja Warszawski Instytut Bankowości.

„Dlaczego nie mamy możliwie wcześniej nauczyć dziecka, czym jest pieniądz, wynagrodzenie za pracę, aby czuło wartość, złe i dobre strony posiadania?"

Janusz Korczak

Komplet scenariuszy jest częścią zestawu materiałów do nauczania zagadnień finansowych w klasach IV–VIII. W skład całego zestawu wchodzą:

- **poradnik dla uczniów** „Moja inteligencja finansowa",
- **przewodnik dla nauczycieli** „Rozwój kompetencji finansowych uczniów",
- **poradnik dla dyrektorów i rad rodziców** „Rozwój kompetencji finansowych uczniów",
- **słownik pojęć finansowych**,
- **komplety scenariuszy wraz z prezentacjami** do przedmiotów: język polski, matematyka, geografia, historia, wiedza o społeczeństwie, język angielski, lekcja biblioteczna, a także na zajęcia z zakresu doradztwa zawodowego, zajęcia z wychowawcą i zebrania z rodzicami,
- **gry terenowe, studia przypadku i gra planszowa** „Galaktyczne finanse".

Edukacja finansowa to rozwijanie u uczniów wiedzy m.in. o pieniądzach, oszczędzaniu i podejmowaniu odpowiedzialnych decyzji. Scenariusze lekcji znajdujące się w zestawie pozwalają ją prowadzić na wielu przedmiotach – bez dodatkowych godzin i zmian w programie. Ich ogromną zaletą jest to, że są zgodne z podstawą programową.

Przygotowane materiały mają wspierać nauczycieli oraz pomagają w przystępny i praktyczny sposób wprowadzać temat finansów do codziennych spotkań z uczniami. Dzięki nim dzieci i młodzież zaczną poznawać wartość pracy i pieniędzy oraz będą uczyć się bezpiecznie poruszać się w świecie finansów i ekonomii już od najmłodszych lat.

Zestaw materiałów edukacyjnych powstał jako element realizacji założeń **Krajowej Strategii Edukacji Finansowej**. Materiały w wersji drukowanej trafiły do każdej szkoły podstawowej w Polsce. Wersja elektroniczna jest dostępna na stronie:

https://www.gov.pl/web/finanse/materialy-edukacyjne

KOMPLET SCENARIUSZY

DO NAUCZANIA ZAGADNIEŃ FINANSOWYCH W SZKOŁACH PODSTAWOWYCH

ZEBRANIE Z RODZICAMI

ISBN 978-83-979917-5-0

Ministerstwo Finansów

FUNDUSZ EDUKACJI FINANSOWEJ

WARSZAWSKI INSTYTUT BANKOWOŚCI

Sfinansowano ze środków Funduszu Edukacji Finansowej, którego dysponentem jest Minister Finansów i Gospodarki. Realizatorem Zadania jest Fundacja Warszawski Instytut Bankowości.